

Personsentrert omsorg

Hva er personsentrert omsorg (PSO) og hvorfor skal vi bruke det?

PSO og atferdsmessige og psykologiske symptomer ved demens (APSD)

Personsentrert ledelse

Personsentrert omsorg

Nasjonal retningslinje om demens:

- ♦ All omsorg og behandling skal bygge på personsentrert omsorg
- ♦ Kitwoods omsorgsfilosofi

Hva er personsentrert omsorg ?

Mary

Mary vandrer hvileløst i gangen eller stiller seg opp ved heisen for å bli med når noen drar. Hun sier ofte «nei nå går jeg hjem til mor»

Personalet må ofte ut og hente henne. Av og til er det vanskelig å finne henne. De er bekymret for henne.

Kitwoods omsorgsfilosofi

- ♦ **V**erdier
- ♦ **I**ndividuelt tilpasset omsorg
- ♦ **P**erspektivet til personen med demens
- ♦ **S**osial støtte

VIPS-rammeverket - Indikatorer (Brooker 2007)

- ♦ **V4**   *UTVIKLING AV PRAKSIS*

Får vi muligheter til faglig utvikling og veiledning i personsentrert omsorg?

- ♦ **I5**   *LIVSHISTORIE*

Kjenner vi livshistorien og hendelser som har vært viktige for personen?

Bruker vi denne kunnskapen i hverdagen?

- ♦ **P1**   *KOMMUNIKASJON*

Blir personen spurt om hva hun ønsker og mener?

- ♦ **S6**   *DEL AV SAMFUNNET*

Hjelper vi personen å delta i aktiviteter i nærmiljøet, for eksempel gå på kafé, ta bussen eller slå av en prat med naboen?

Grunnleggende psykologiske behov

- ♦ Identitet
- ♦ Tilknytning
- ♦ Inkludering
- ♦ Meningsfull aktivitet/ være virksom
- ♦ Trøst / velvære

Faktorer som påvirker atferden ved demens

- ◆ Nevrologisk skade i hjernen
- ◆ Helsetilstand
- ◆ Personlighet
- ◆ Livshistorie
- ◆ Sosialt miljø

**Hvorfor skal vi ha
personsentrert omsorg?**

Forskning viser

Personsentert omsorg kan

- gi økt livskvalitet hos beboere på sykehjem,
- redusere nevropsykiatriske symptomer (APSD) som for eksempel uro og depresjon
- redusere bruk av psykofarmaka

Ballard et al.,2018; Fossey et al., 2006; Rokstad & Røsvik et al., 2013; Testad et al., 2014.

Personsentrert omsorg er bra for folk generelt og personer med demens spesielt

- ♦ En verdi i seg selv – det er slik vi alle vil bli møtt
- ♦ Spesielt viktig for personer med demens som kan ha vansker med å uttrykke seg
  - ♦ *P5 Blir utfordrende atferd analyser for å finne hva som kan ligge bak?*
- ♦ Kan forebygge APSD og bruk av tvang

Personsentrert omsorg og APSD

Mary

Har Mary APSD?

I tilfelle, hva kan det være?

Hva er APSD/NPS?

- ♦ Atferdsmessige og psykologiske symptomer ved demens
- ♦ Nevropsykiatriske symptomer
  - ♦ Tegn og symptomer som følger av forstyrret persepsjon/oppfattelse, tankeinnhold, sinnstilstand og atferd man ofte ser hos personer med demens (Finkel 1996)
- ♦ APSD / NPS varierer gjennom forløpet

APSD

- ♦ Irritabilitet
- ♦ Agitasjon (psykisk uro)
- ♦ Motorisk uro
- ♦ Aggresjon
- ♦ Apati
- ♦ Manglende hemninger
- ♦ Angst
- ♦ Depresjon
- ♦ Vrangforestillinger, hallusinasjoner
- ♦ Endret søvnmonster
- ♦ Endret spisemonster

Hvordan kan personsentrert omsorg forebygge APSD?

- ◆ Når personen med demens ikke forstår situasjonen, eller ikke klarer å gjøre seg forstått, kan det utløse eller forsterke APSD
- ◆ Fordi vi kjenner personen kan vi legge miljøet bedre til rette så personen unngår vanskelige situasjoner
  - ◆ Nevrologisk skade i hjernen (kognitive symptomer)
  - ◆ Helsetilstand
  - ◆ Personlighet
  - ◆ Livshistorie

Hvordan kan personsentrert omsorg forebygge APSD?

- ♦ **V**: vi prøver å forstå henne – det hun gjør er meningsfullt
- ♦ **I**: vi bruker kunnskap om personlighet og livshistorie
- ♦ **P**: vi prøver å forstå hennes perspektiv ut fra det hun sier og gjør
- ♦ **S**: vi undersøker om det psykososiale og fysiske miljøet hjelper henne å mestre situasjonen hun er i

Mary

Hvordan kan personsentrert omsorg forebygge APSD hos Mary?

Meningsfull aktivitet:
sansehage

Tilknytning: primærkontakt,
se på bilder fra gamle dager,
tur hjem, besøk av
pårørende

**Hvordan kan ledelse
fremme personsentrert omsorg ?**

Hvordan innføre personsentrert omsorg ?

Hva kan lederen gjøre for at
Mary skal få personsentrert
omsorg?

En kunnskapsrik leder

- ♦ På et kurs om utfordrende atferd kom det et spørsmål fra en pleier i salen om hvordan en konkret situasjon skulle håndteres. Det gjaldt en person med demens som var urolig.
- ♦ En annen deltaker ga et svært godt svar.
- ♦ Det viste seg at hun som svarte var lederen til han som spurte.

Til ettertanke.....

- ♦ Det er ofte ledere som sendes på kurs om og lærer om personsentrert omsorg og tiltak som kan bedre omsorgen
- ♦ Hvordan kommer kunnskapen videre fra lederen til dem som trenger den i den praktiske hverdagen på arbeidsstedet?

Personsentrert ledelse

- ♦ *«Nå har vi lært alt om personsentrert omsorg. Nå må noen fortelle oss hvordan vi skal bruke dette her»*
- ♦ Nasjonal retningslinje om demens
- ♦ Ulike metoder for å innføre personsentrert omsorg.
  - ♦ VIPS praksismodell (VPM)
  - ♦ Tverrfaglig intervensjonsmodell ved demens
  - ♦ Marte Meo

VIPS praksismodell

- ◆ Ukentlig fagmøte
- ◆ Fagmøtets struktur
  - ◆ Pasientens perspektiv
- ◆ Personalets roller
  - ◆ Leder deltar
  - ◆ Primærkontakten
  - ◆ Ressursperson
- ◆ Opplæring 2 dager

Hvordan lykkes lederen med implementering av VIPS praksismodell?

Støtte fra ledelsen

Stabilitet i ansatt-gruppen

Grundig opplæring

Gir personsentrert ledelse resultater?

1: Endring i personalets faglige tenkning

- økt nivå i faglige diskusjoner
- fokus endres fra oppgave til person

2: Endring i klinisk praksis

- Fungerende tiltak: mindre uro og tvang, mindre psykofarmaka
- et personsentrert miljø
- endringer i samarbeidet mellom involverte parter

Personsentrert omsorg
– slik vi alle vil bli møtt